

Jordi Pou Adam, La Bisbal d'Empordà, 3 de desembre del 2022

[Text de la presentació del llibre *Bèsties de companyia*, a la biblioteca Lluïsa Duran de La Bisbal d'Empordà]

UN PESSIMISTA LÚCID (O UN LÚCID PESSIMISTA)

Hola, bon dia a tothom. Em dic Jordi Pou i molt em penso que sóc aquí pel fet de viure a La Bisbal i perquè soc professor de filosofia a l'institut d'aquesta vila.

Primer de tot m'agradaria remarcar que jo amb prou feines coneixo en Damià Bardera. De fet, em sembla que avui és el primer cop que l'he vist en persona. Si que és cert que fa uns anys i per qüestions laborals havíem mantingut unes converses telefòniques. Igualment, i si la memòria no m'enganya, va ser en aquestes converses que em va fer saber que coneixia a qui jo considero un molt bon amic: L'Àngel Rodríguez (poeta, escriptor a més de professor de filosofia en un institut de Figueras. Dic això per tal que entengueu la sorpresa que vaig experimentar quan deu fer uns dos mesos vaig rebre una trucada d'en Damià en la que em demanava que col·laborés en la presentació del seu llibre "Bèsties de companyia" en el marc de la fira *Indilletres* a la Bisbal d'Empordà. Després de salvar el meu desconcert i els dubtes, si que li vaig demanar de compartir aquest acte amb el l'Àngel.

La sorpresa, el desconcert i els dubtes (dubtes d'estar a l'alçada d'aquest tipus d'actes) s'han convertit gairebé en pànic quan aquesta setmana ha arribat a les meves mans el díptic amb la programació de la fira i adonar-me que, a part de canviar-me el nom, que per la biblioteca Lluïsa Duran hi passaran en actes de presentació aquest dissabte i demà diumenge el que la meua mare en diria "gent que hi entén de lletra" com és el cas de Josep Maria Fonolleras, en Roger Costa-Pau o en Xavier Cortadellas. Confesso això a tall d'avertiment i disculpes anticipades per si noteu que m'entrebanco en les paraules o que els meus gestos traspuen inseguretats.

I què és “Bèsties de Companyia”? un recull de 50 contes o microrelats dividit en dues parts

La primera *Bestiari*, la conformen 20 relats protagonitzat per “bèsties” que pul·lulen per un món que l’autor coneix i pateix molt bé que és el de l’Educació, especialment l’Educació Secundària. La segona part conformada per 30 contes curts porta per títol *vocacions*. Si en la primera part el possible fil conductor, o univers compartit era la institució de l’escola o de l’educació, en aquesta segona part la institució objecte de l’humor negre i les invectives de l’autor és la del treball.

Escola i treball –la feina– haurien de ser portadores de sentit en un món sense sentit, però un cop passades per les mans den Damià esdevenen una farsa, un absurd, un esperpent.

Diuen que qualsevol text s’independitza de l’autor quan troba un lector. Personalment sóc un lector poc sistemàtic. Llegeixo a batzegades i moltes vegades oblidó gairebé immediatament el que llegit. Com he recalcat a l’inici desconec qui és Damià Bardera, ignoro volgudament els seus referents, la seva trajectòria, les seves fílies i les seves fòbies. El que sí que vull fer és mostrar la meva lectura i de pas convidar-vos a acostar-vos a l’univers Bardera, perquè, almenys en aquesta regió de les Bèsties de companyia, val la pena.

Per deformació professional, per patir-ho, *El bestiari* és la part del llibre que m’ha agradat més o m’hi he sentit interpel·lat i fins i tot retratat. Sigui amb relats de només 11 línies (*El Coala*) o 16 línies (*Els marrans*) sigui amb relats mes extensos – fins a 4 pàgines (*El cuc*, *Els simis* o l’escatològic *Les mosques*), Hi desfilen tota la fauna que habita, manté i reproduceix el sistema educatiu: El professor abnegat, el cap d’estudis, el director, l’inspector, els alumnes conductuals, les escoles per preparar quadres dirigits i bressol de dictadors, el llenguatge grandiloqüent amb el que en realitat venen fum, els plans amb noms absurds com el *Projecte Peix* o el *Projecte d’Intercanvi Internacional d’Òrgans* Sembla que en Damià ens hagi col·locat al davant un d’aquells miralls distorsionadors per tal de mostrar-nos com de grotesc pot esdevenir el Sistema Educatiu.

Els animals, les bèsties que encapçalen cadascun d'aquests 20 relats apareixen de diverses formes i situacions. Així el conill del primer relat és un conill que és objecte d'un innovador projecte educatiu de reeducació sentimental. El mateix que li passa el gall, convertit en un singular i forçat animal de companyia d'un estudiant de secundària. D'altres vegades els animals són humans, massa humans (antropomorfitzats?) com *els simis*, un dels quals acaba, després de passar per una escola d'elit, de ministre de defensa. En altres, els humans són animals, molt animals, bestialment animals. Així l'humà ens recorda per la seva conducta a l'animal que dona títol al relat: com es el cas del *Voltor* (sobrenom d'un espavilat secretari i que actua com a tal) o la *Sangonera* (que pot posar en crisi una vocació religiosa) o els *llops* amb que són comparats uns professors molt motivats que participen en un curs d'educació Sexual. En altres els protagonistes són humans amb parts animals com el docent amb cap de toro, reclòs en un laberint o la crinera de lleó d'un cap d'estudis.....Un cop llegits hi observem una continuïtat entre el regne animal i el regne humà, entre l'univers natural i l'univers simbòlic, entre el que és salvatge i el que passa pretensiosament per civilitzat. El contextos són diversos, això si tots ubicats a comarques, a perifèries. Movent-se al ritme de múltiples formes de crisis (laborals, econòmiques, sanitàries, familiars, institucionals.....)

A la segona part del llibre, *Vocacions*, les bèsties abandonen el relat però no les animalades. Tal com he apuntat més amunt substitueix l'univers de l'educació per l'univers de la feina. 30 relats en què, en primera persona, els protagonistes ens parlen de les seves vocacions professionals, de les seves feines. Feines curioses o "estranyes" o exòtiques com la de taxidermista, exorcista, fetillera, ventríloc o pidolaire professionalitzat. Altres de l'àmbit sanitari com oncòloga, dentista, infermera (amb un excés d'empatia, descarnadament empàtica), psicoanalista, forense o cuidadora. Passant per diplomàtics, mercenaris (potser un dels meus preferits pel cinisme), tatuadores, funcionaris i fins i tot un turista.

Alguns són personatges mediocres, integrats, burocràticment integrats que porten la lògica de la seva feina fins a l'absurd. En altres traspuen un aire de perdedors de

persones que no acaben d'entendre el món que els ha tocat viure. Alguns ens confessen com van haver de lluitar per seguir la seva vocació i uns quants han tingut èxit tot hi haver fracassat a l'escola.

Els 50 relats estan escrits en una llengua viva, directa. Uns relats redactats amb ofici, amb molt d'ofici. Uns relats impregnats d'un ritme trepidant, salvatge, combinat amb pauses en forma de frases entre guions per introduir un matís, un aclariment. Tots amb un gir inesperat. I tots amb un humor descarnat però de pinzellada subtil, I tots amb mala hòstia, molta mala hòstia.

I a mida que anava avançant en la lectura i m'anava acompanyant de les bèsties i de persones amb "entranyables" vocacions, em venien inevitablement a la memòria referents, flaixos, lectures amagades a l'inconscient amb les que comparar, ubicar i gaudir d'aquest llibre que avui presentem. Sigui per l'estil, pel recurs a l'humor o per la temàtica han desfilat per la meva ment **"Els mutilats"** de Hermann Ungar, un capítol dels **Diàlegs de Refugiats** de Bertolt Brecht, el **"Wilt"** de Tom Sharpe i fins i tot els **"Contes per a nens i nens políticament correctes"** de James Finn Garner (1994)

Per acabar, penso que tenim davant nostre algú que té coses a dir i té l'atreviment d'oferir els seus pensaments al públic. Torno a repetir que em sembla que l'humor és l'eina més seriosa i qui sap si més escaient per mostrar i assumir l'absurd de la nostra condició. Per suportar lúcidament i lúdicament el que potser és insuportable. Paradoxalment la paròdia i el sarcasme del sistema educatiu ens acaba educant. No sé si és el cas però em sembla que darrera aquestes pàgines s'hi amaga un pessimista lúcid (o un lúcid pessimista). Algú però que al pessimisme de la raó no hi contraposa l'optimisme de la voluntat, l'aposta per l'emancipació. Potser perquè dues de les institucions que havien d'ajudar i conduir a l'emancipació, l'escola i el treball han caigut en la paròdia, les han (hem) convertit en caricatura. Qui sap si l'autèntica emancipació passa per alliberar-se de l'emancipació mentre esperem la caiguda d'un meteorit....

No em queda sinó recomanar-vos aquest llibre. El seu enginy, o almenys el que a mi m'ha semblat enginyós, m'ha proporcionat moments d'alegria i una eina sobre

la que reflexionar i amb la que reflexionar, discutir... que en els temps en els que vivim i em temo de tots els temps haguts i per haver ja és un gran què...

Moltes gràcies.